

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет інформаційних технологій, обліку та фінансів
Кафедра фінансів і кредиту

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ЛОСЬ Лілії Петрівни

УДК 658.155:336.648

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

«Фінансові ризики в підприємницькій діяльності»

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавра

кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____Лілія ЛОСЬ

Керівник роботи
Мартинюк Галина Петрівна, кандидат
економічних наук, ст. викладач

Робота виконана на кафедрі фінансів і кредиту Поліського національного університету

Рецензент:

доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту Поліського національного університету, к.е.н., доц. Савченко Наталія Миколаївна

Висновок комісії за результатами попереднього захисту:

_____ допустити до захисту _____

Голова комісії _____ Олександр ВІЛЕНЧУК

Висновок кафедри фінансів і кредиту за результатами попереднього захисту:
допустити до захисту.

Протокол засідання кафедри фінансів і кредиту № __ від «__» червня 2025 р.

В. о. завідувача кафедри фінансів і кредиту _____ Лариса НЕДІЛЬСЬКА

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти **Лілія Петрівна ЛОСЬ** захистила кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____,

за університетською шкалою _____

Секретар ЕК _____ Тетяна ТОВСТУХА

«__» червня 2025 р.

АНОТАЦІЯ

Лось Л. П. Фінансові ризики в підприємницькій діяльності. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». – Поліський національний університет, 2025.

У кваліфікаційній роботі було проведено комплексний аналіз фінансових ризиків у підприємницькій діяльності, визначено їх основні види, причини виникнення та вплив на фінансову стійкість підприємства. Розглянуто сучасні підходи до оцінки та управління фінансовими ризиками, а також проаналізовано фінансовий стан ФОП Сапожник М. В. за 2022–2024 роки. Використано математичні моделі прогнозування, зокрема метод Монте-Карло. В результаті дослідження розроблено рекомендації щодо оптимізації фінансової діяльності.

Ключові слова: фінансові ризики, підприємницька діяльність, фінансова стійкість, ризик банкрутства.

SUMMARY

Los L.P. Financial Risks in Entrepreneurial Activity. – Qualification work as a manuscript.

Qualification thesis for obtaining a Bachelor's degree in specialty 072 "Finance, Banking, and Insurance." – Polissia National University, 2025.

The qualification thesis presents a comprehensive analysis of financial risks in entrepreneurial activity, identifying their main types, causes, and impact on the financial stability of an enterprise. Modern approaches to the assessment and management of financial risks have been examined, along with an analysis of the financial condition of Sole Proprietor Sapozhnyk M.V. for the years 2022–2024. Mathematical forecasting models, particularly the Monte Carlo method. As a result of the study, recommendations were developed to optimize financial activities.

Keywords: financial risks, entrepreneurial activity, financial stability, bankruptcy risk.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ У ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	7
Висновки до розділу 1.....	11
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ У ФОП САПОЖНИК М. В.....	12
Висновки до розділу 2.....	19
РОЗДІЛ 3. МОДЕЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ДЛЯ ФОП САПОЖНИК М.В	20
Висновки до розділу 3.....	24
ВИСНОВКИ.....	25
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	27
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Фінансові ризики є невід'ємною частиною підприємницької діяльності, оскільки впливають на стабільність та прибутковість бізнесу. В умовах нестабільної економічної ситуації та глобальних криз управління фінансовими ризиками стає критично важливим для збереження конкурентоспроможності підприємств. Зростання валютних коливань, інфляційні процеси та зміни в податковому законодавстві створюють додаткові виклики для бізнесу. Ефективна ідентифікація, аналіз та мінімізація фінансових ризиків сприяють підвищенню фінансової стійкості підприємства. Саме тому дослідження фінансових ризиків є актуальним і необхідним для забезпечення сталого розвитку бізнесу.

Аналіз фінансових ризиків та способів їх управління залишається актуальним, оскільки досі не існує уніфікованої системи для визначення їхніх причин та особливостей. Додатково, військові дії, спричинені агресією російської федерації, завдали значних фінансових збитків підприємствам. Вагомий внесок у дослідження цієї теми зробили такі науковці, як: О. Бондара, Т. Борисової, А. Валянської, З. Варналія, Д. Гончарова, С. Клименко, В. Мороза, Н. Скопенко, Т. Тарасової, О. Шепеленко та інші. Вони розглядали питання сутності фінансових ризиків, їх класифікації та методів управління. Однак аспекти практичного використання методів імітаційного моделювання у діяльності підприємств ще недостатньо висвітлені у науковій літературі.

Мета дослідження полягає у пошуку шляхів зниження фінансових ризиків діяльності ФОП Сапожник М. В. Для досягнення мети в роботі визначено такі **завдання**:

- визначити економічну природу фінансових ризиків у сфері підприємництва;
- провести аналіз фінансових ризиків ФОП Сапожник М. В.;
- розробити рекомендації щодо вдосконалення управління фінансовими

ризиками на досліджуваному підприємстві.

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єктом дослідження є процес ідентифікації та мінімалізації фінансових ризиків в підприємницькій діяльності. Предметом дослідження постає сукупність теоретико-методичних та прикладних аспектів щодо прояву фінансових ризиків у діяльності ФОП Сапожник М. В.

Методи дослідження. У процесі дослідження фінансових ризиків у підприємницькій діяльності було використано широкий спектр методів, зокрема аналіз наукових джерел і нормативно-правових актів, статистичні методи, економіко-математичне моделювання, експертне оцінювання, моніторинг фінансових ринків та методи прогнозування. Окрім того, для оцінки ймовірності виникнення фінансових ризиків та їхнього впливу на фінансовий результат застосовано метод Монте-Карло. Це дозволило забезпечити всебічний підхід до дослідження та сформулювати рекомендації щодо ефективного управління ризиками.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Основні результати дослідження було опубліковано в електронному журналі «Ефективна економіка» включеному до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б») в 2025 р. №5 на тему «Фінансові ризики в підприємницькій діяльності»

Обсяг і структура кваліфікаційної роботи. Обсяг основної частини кваліфікаційної роботи становить 26 друкованих сторінок. Робота складається із вступу, трьох розділів що містять 8 таблиць та 2 рисунки, висновків, списку використаних джерел (41 найменування), додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ У ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Еволюція ринкової економіки спричиняє появу нових економічних ризиків, а також зміну їхнього рівня та інтенсивності впливу на діяльність підприємств. Виявлення, оцінка та врахування ризиків у господарській діяльності дають змогу бізнесу отримати конкурентні переваги в боротьбі за споживачів, постачальників і партнерів. Науковці мають різні підходи до визначення поняття «фінансовий ризик», що зумовлює необхідність його уточнення. Аналіз класифікації ризиків, а також розробка методів їх якісної та кількісної оцінки є предметом дослідження як вітчизняних, так і зарубіжних учених.

Одним із найпоширеніших визначень поняття «ризик» є трактування, запропоноване В. Вітлінським, згідно з яким ризик розглядається як економічна категорія, що відображає специфіку сприйняття суб'єктами господарювання невизначеності та конфліктності в процесах управління, прийняття рішень та оцінки. Однак це визначення не враховує особливостей фінансових ризиків і може застосовуватися до будь-яких економічних ризиків, таких як підприємницькі, управлінські чи виробничо-господарські [5].

Саме тому доцільно розглянути сутність поняття «фінансовий ризик». Він є невід'ємною складовою фінансової діяльності та проявляється через недостатність чи неточність економічної інформації щодо реалізації певних подій. Фінансовий ризик оцінюється через ймовірність втрат, які можуть виникнути в результаті здійснення господарських операцій.

Деякі науковці трактують фінансовий ризик по-різному. В. Грушко та І. Балабанов визначають його як можливість зазнати фінансових втрат. А. Бланк і Н. Внукова розглядають цей ризик у контексті ймовірності банкрутства підприємства, макроекономічних змін, таких як інфляція, нестабільність

податкової політики, зниження рівня доходів і купівельної спроможності населення. О. Вовчак зазначає, що фінансовий ризик виникає у процесі фінансової діяльності та пов'язаний з операціями, де об'єктами виступають валюта, цінні папери та грошові кошти. Л. Пилипенко наголошує, що фінансовий ризик характеризується ймовірністю втрати фінансових ресурсів у підприємницькій діяльності [9].

Аналізуючи різні підходи до визначення фінансового ризику, можна зробити висновок, що його сутність полягає в можливості отримання як позитивного результату, так і вартісних втрат під впливом як зовнішніх, так і внутрішніх факторів. Фінансові ризики є ключовою складовою загального ризикового профілю підприємства, оскільки вони мають значний вплив на всі аспекти його діяльності. Їхній рівень зростає внаслідок змін економічної ситуації, динаміки фінансового ринку, розширення фінансових відносин та впровадження нових фінансових інструментів. Важливою особливістю фінансових ризиків є їхній вплив на рух фінансових потоків і структуру активів підприємства, оскільки будь-який економічний ризик зрештою призводить до появи фінансового ризику.

Фінансові ризики включають три ключові елементи: об'єкт, суб'єкт та джерела ризику. Об'єктом фінансових ризиків є фінансова система, що функціонує в умовах невизначеності. Суб'єктом виступають фізичні або юридичні особи, які зацікавлені в ефективності фінансової діяльності та приймають рішення щодо управління ризиками. Джерела фінансових ризиків охоплюють різні дії, процеси та фактори, що створюють невизначеність у фінансовій сфері та впливають на стабільність діяльності підприємства [17].

Фінансові ризики є невід'ємною частиною економічної діяльності підприємства та впливають на його фінансову стабільність. Вони мають низку характеристик, які визначають їхню природу та вплив на фінансові потоки (рис. 1.1).

Фінансові ризики супроводжують усі види фінансових операцій підприємства та залежать від багатьох внутрішніх і зовнішніх факторів. Вони

передбачають вибір альтернативних рішень та пов'язані з ймовірністю отримання як позитивного, так і негативного результату. Динамічний характер фінансових ризиків зумовлює необхідність постійного моніторингу та адаптації стратегії управління ними. Таким чином, ефективне управління фінансовими ризиками є важливим елементом забезпечення стійкості підприємства.

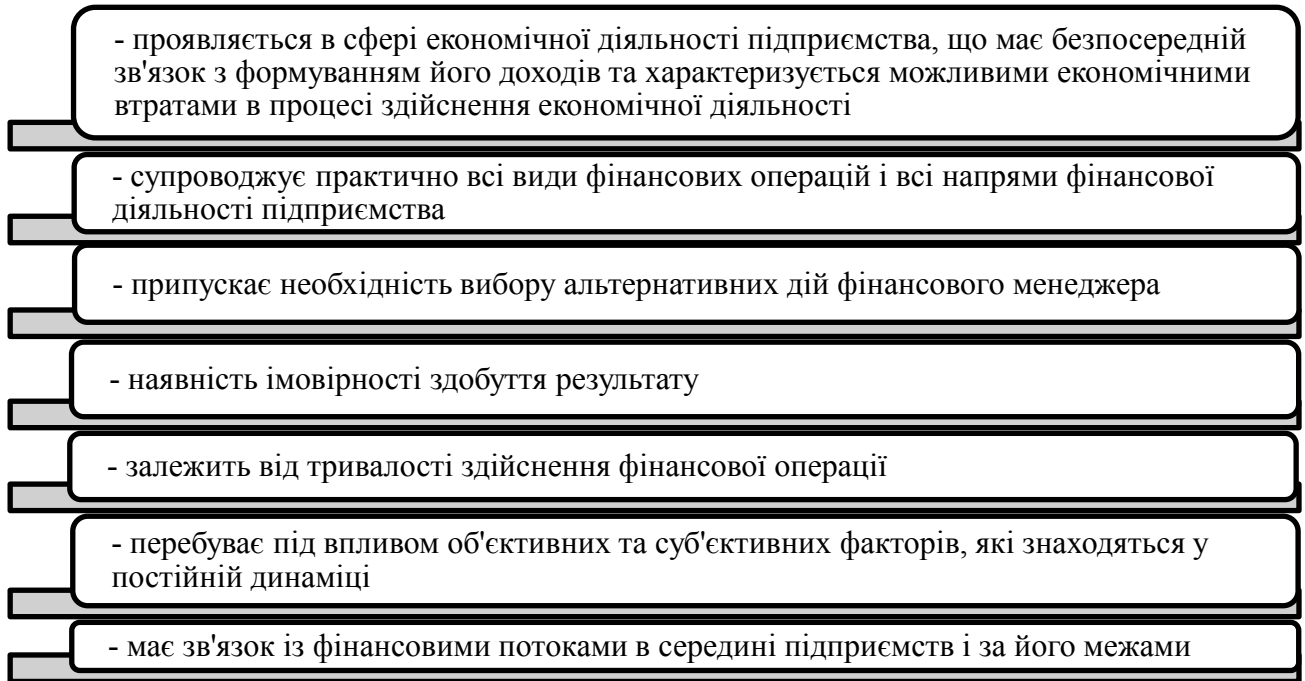

Рис. 1.1. Основні характеристики фінансових ризиків

Джерело: побудовано автором на основі [17].

Дослідження, проведене за науковими джерелами [5], дозволено виявити, що існує кілька видів фінансових ризиків, кожен з яких пов'язаний з певними рішеннями, що їх приймають організації. Кожен тип ризику має специфічні особливості, які залежать від сфери діяльності компанії та умов, у яких вона працює. Ці ризики можуть виникати внаслідок як внутрішніх, так і зовнішніх факторів, і є важливими для правильного управління фінансами на всіх етапах діяльності підприємства.

Серед основних видів фінансових ризиків можна виділити кредитний ризик, який виникає у разі неспроможності контрагентів виконати свої зобов'язання перед компанією. Це може включати як несанкціоновані борги, так і фінансову неспроможність партнерів. Щоб знизити ймовірність цього ризику, компанії часто впроваджують політики управління дебіторською

заборгованістю, а також застосовують різні методи оцінки платоспроможності контрагентів, наприклад, кредитні рейтинги та фінансові показники [11].

Іншим важливим типом є валютний ризик, який виникає через коливання валютних курсів. Це особливо актуально для компаній, які здійснюють міжнародні операції або мають зобов'язання в іноземній валюті. Зміни валютних курсів можуть значно впливати на вартість імпортованих товарів чи послуг, а також на фінансові результати компанії. Для мінімізації валютного ризику організації використовують хеджування валютних операцій, укладаючи договори на фіксовані курси або інші інструменти, які дозволяють знизити вплив коливань валютних курсів на бізнес [11].

Операційний ризик виникає у зв'язку з можливими втратами, спричиненими внутрішніми помилками, збоями в системах управління або шахрайськими діями співробітників. Цей вид ризику може охоплювати різні аспекти діяльності компанії, включаючи технічні неполадки, проблеми з безпекою даних, людський фактор або неефективність внутрішніх процесів. Для мінімізації операційного ризику організації впроваджують ефективні системи внутрішнього контролю, автоматизацію бізнес-процесів та розробляють заходи з кібербезпеки [11].

Системний ризик є глобальним і впливає не тільки на окремі підприємства, а й на всю економічну систему в цілому. Він може виникати через фінансові кризи, політичні нестабільності, значні зміни у валютних курсах або економічні потрясіння. Такий ризик важко передбачити та контролювати, оскільки його джерелами можуть бути зовнішні макроекономічні чинники. Компанії, що працюють у міжнародному середовищі, часто використовують стратегії диверсифікації інвестицій та розробляють гнучкі бізнес-моделі для зниження впливу системного ризику.

Ризик банкрутства виникає, коли підприємство стикається з фінансовими труднощами, що можуть призвести до його неплатоспроможності. Основними причинами банкрутства можуть бути неефективне управління фінансами, перевищення боргового навантаження, несприятливі ринкові умови або кризи

ліквідності. Для запобігання цьому ризику компанії впроваджують антикризові стратегії, здійснюють регулярний фінансовий аналіз та застосовують заходи для оптимізації витрат і підвищення доходів [11].

Ідентифікація фінансових ризиків, їхніх особливостей та місць виникнення має важливе теоретичне та практичне значення. Це є ключовим елементом для формування підприємством ефективної системи стратегічного аналізу фінансових ризиків і побудови дієвої системи управління ризиками. Фінансові ризики займають значну частку в загальному портфелі ризиків компанії, адже вони складають основну частину сукупних господарських ризиків та впливають на всі сфери її діяльності. Зі зростанням обсягів фінансової діяльності та розширенням напрямів її диверсифікації рівень фінансових ризиків також підвищується.

Висновки до Розділу 1

1. Аналіз теоретичних аспектів фінансових ризиків у підприємницькій діяльності показав, що вони є невід'ємною складовою фінансової стійкості та ефективного функціонування компаній. Фінансові ризики виникають під впливом як внутрішніх, так і зовнішніх факторів, включаючи економічні зміни, ринкові коливання, управлінські рішення та політичні обставини. Визначення, оцінка та управління цими ризиками дозволяють підприємствам уникати потенційних фінансових втрат, підвищувати свою конкурентоспроможність та забезпечувати стабільний розвиток.

2. Різноманітність підходів до трактування фінансових ризиків свідчить про їхню багатовимірну природу, що потребує комплексного підходу до управління. Залежно від типу фінансових ризиків компанії застосовують різні стратегії та інструменти мінімізації негативних наслідків. Ефективне управління фінансовими ризиками передбачає використання сучасних методів прогнозування, аналізу та контролю, що сприяє зменшенню невизначеності та забезпеченню фінансової безпеки підприємства.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ У ФОП САПОЖНИК М. В.

Фінансова діяльність підприємства є ключовим показником його стійкості та ефективності в умовах сучасного ринку. ФОП Сапожник Микола Володимирович здійснює підприємницьку діяльність у сфері оптової та роздрібної торгівлі будівельними матеріалами, санітарно-технічним обладнанням, деревиною, а також у транспортній та лісопильній галузях. Така багатoproфільність дозволяє адаптуватися до змін ринкової кон'юнктури, проте також створює додаткові фінансові ризики. Враховуючи динаміку доходів, витрат, податкового навантаження та макроекономічних чинників, аналіз фінансової діяльності підприємства є необхідним для оцінки його прибутковості, ліквідності та загальної фінансової стабільності.

Аналіз фінансової діяльності підприємця є важливим етапом для оцінки його прибутковості, стійкості та ефективності управління фінансовими ресурсами. Враховуючи широкий спектр діяльності, важливо дослідити, які саме фактори впливають на фінансові результати, оцінити рівень фінансових ризиків та виявити можливі шляхи оптимізації фінансової стратегії. Оцінка фінансового стану ФОП Сапожник М. В. за період 2022–2024 років наведена у таблиці 2.1.

Оцінка фінансового стану ФОП Сапожник М. В. за 2022–2024 рр. свідчить про позитивну динаміку основних показників. Загальна вартість активів зросла на 8,06% у 2024 р. порівняно з 2022 р. що вказує на стабільний розвиток підприємницької діяльності. Основне збільшення відбулося за рахунок зростання вартості необоротних активів на 8,53% і оборотних активів на 5,2%. Дебіторська заборгованість за цей період зросла більш ніж удвічі, що може свідчити про активізацію господарської діяльності, але водночас підвищує ризики невчасного погашення заборгованості контрагентами.

Таблиця 2.1

Оцінка фінансового стану ФОП Сапожник М. В. тис. грн

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2024р. у грн до 2022р.	2024р. у % до 2022р.
Загальна вартість активів	26825,10	28 495,60	28 986,40	2 161,30	108,06
Вартість необоротних активів	23018,19	25 572,00	24 981,50	1 963,31	108,53
Вартість оборотних активів	3806,91	2 923,60	4 004,90	197,99	105,20
Дебіторська заборгованість	730,62	811,80	1543,80	813,18	211,30
Кредиторська заборгованість	231,93	257,7	182	-49,93	78,47
Власний капітал	24615,69	26040,7	26938,6	2 322,91	109,44
Залучений капітал	2209,41	2454,9	2047,8	-161,61	92,69
Коефіцієнт співвідношення необоротних і оборотних активів	0,86	0,90	0,86	0,00	100,44
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	0,17	0,11	0,16	-0,01	96,93

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ФОП Сапожник М. В.

Власний капітал збільшився на 9,44%, що є позитивною тенденцією, оскільки свідчить про зростання фінансової незалежності підприємця. Водночас залучений капітал скоротився на 7,31%, що може вказувати на зниження потреби у зовнішньому фінансуванні. Кредиторська заборгованість зменшилася на 21,53%, що покращує фінансову стійкість. Коефіцієнт співвідношення необоротних і оборотних активів залишився майже незмінним, що свідчить про збереження балансу між ліквідними та довгостроковими активами. Загалом, фінансовий стан ФОП Сапожник М. В. є стабільним і демонструє позитивні тенденції розвитку.

Проаналізуємо досягнутий фінансовий результат ФОП Сапожник М. В. (табл. 2.2).

Аналіз динаміки фінансових показників ФОП Сапожник М. В. за 2022–2024 рр. свідчить про позитивні тенденції у фінансовій діяльності підприємства. Прибуток від реалізації зріс на 553,13 тис. грн (на 11,6%), що свідчить про ефективність продажів. Однак інші операційні доходи скоротилися на 565,2 тис. грн, що може вказувати на зменшення доходів від допоміжних видів діяльності.

**Динаміка показників фінансових результатів
ФОП Сапожник М. В. 2022-2024 рр. тис. грн**

Показники	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2024 р. порівняно з 2022 р.	
				Абсолютна зміна, +, -	Відносна зміна, %
Прибуток від реалізації	4768,47	5298,3	5321,6	553,13	111,60
Інші операційні доходи	666	740	100,8	-565,20	15,14
Інші доходи	5,94	6,6	14,3	8,36	240,74
Собівартість реалізованої продукції,	1272,24	1413,6	829,8	-442,44	65,22
Інші операційні витрати	3907,53	4341,70	3335,4	-572,13	85,36
Інші витрати	20,25	0,1	78,7	58,45	388,64
Чистий прибуток	192,312	223,9	971,5	779,19	505,17
Середньорічна сума активів	29507,61	27660,35	28741	-766,61	97,40
Середньорічна сума власного капіталу	27077,259	25328,195	26489,65	-587,61	97,83
Коефіцієнт рентабельності продукції	3,75	3,75	6,41	2,67	-
Коефіцієнт рентабельності капіталу	0,007	0,008	0,034	0,027	-
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,007	0,009	0,037	0,030	-

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ФОП Сапожник М. В. .

Позитивним фактором є значне скорочення собівартості реалізованої продукції на 442,44 тис. грн (зменшення на 34,78%), що сприяло підвищенню чистого прибутку. Чистий прибуток за аналізований період зріс у 5 разів – на 779,19 тис. грн, що вказує на покращення фінансової результативності підприємства через суттєве скорочення інших операційних витрат.

Значні зміни спостерігаються у структурі витрат. Інші операційні витрати знизилися на 572,13 тис. грн, що свідчить про оптимізацію витратної частини. Водночас інші витрати зросли у 3,88 рази, що може бути наслідком форс-мажорних витрат або змін у фінансовій стратегії.

У табл. 2.3 представлено аналіз показників ліквідності та платоспроможності ФОП Сапожник М. В. за 2022–2024 роки, що дозволяє оцінити фінансовий стан підприємця у динаміці. Дослідження цих показників дає змогу визначити рівень його фінансової стійкості та здатність своєчасно

виконувати зобов'язання.

Таблиця 2.3

**Оцінка ліквідності та платоспроможності ФОП Сапожник М. В.
у 2022-2024 рр.**

Показники	Нормативне значення	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2024 р. +, – до 2022 р
Коефіцієнт загальної платоспроможності	Більше 2.0, але не більше 3.0 - 4.0	3,19	2,20	11,68	8,49
Коефіцієнт швидкої ліквідності	Більше 0,5	2,00	1,02	7,33	5,33
Коефіцієнт абсолютної (термінової) ліквідності	0,2-0,25	0,40	0,40	2,74	2,34
Частка оборотних коштів у загальній сумі активів, %	За планом	9	5	9	0,00
Частка виробничих запасів у оборотних активах, %	Більше 0,5	37	54	37	0,00

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ФОП Сапожник М. В.

Аналіз показників ліквідності та платоспроможності ФОП Сапожник М. В. за 2022–2024 роки свідчить про значне покращення фінансового стану підприємця. Зокрема, коефіцієнт загальної платоспроможності та коефіцієнт швидкої ліквідності суттєво зросли у 2024 році, що вказує на підвищення фінансової стійкості та здатності своєчасно виконувати зобов'язання.

Водночас, коефіцієнт абсолютної ліквідності також перевищив нормативні значення, що свідчить про значний рівень високоліквідних активів. Частка оборотних коштів у загальній сумі активів залишилася незмінною, а частка виробничих запасів у оборотних активах коливалася в межах нормативного значення. Отже, загалом оцінка ліквідності та платоспроможності підприємця демонструє позитивну динаміку, що сприяє підвищенню його фінансової надійності.

Розраховані показники рентабельності ФОП Сапожник М. В. представимо в табл. 2.4.

Аналіз показників рентабельності ФОП Сапожник М. В. у 2022–2024 роках свідчить про позитивну динаміку фінансових результатів. Спостерігається зростання рентабельності за всіма ключовими показниками,

зокрема, рентабельність виручки від реалізації зросла на 11,09 п., а чиста рентабельність реалізації продукції – на 14,23 п.п., що вказує на підвищення ефективності господарської діяльності. Значне зростання валової рентабельності виробничих витрат та рентабельності активів свідчить про покращення управління витратами та підвищення прибутковості використання ресурсів. Загалом, позитивна динаміка рентабельності свідчить про зміцнення фінансової стійкості підприємця та його здатність ефективно використовувати капітал.

Таблиця 2.4

Показники рентабельності ФОП Сапожник М. В. у 2022-2024 рр., %

Показники	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2024 р. +, – до 2022 р.
Рентабельність ФОПа	15,12	15,84	17,08	1,96
Валова рентабельність виробничих витрат	8,3	7,9	25,4	17,10
Рентабельність виручки від реалізації	73,32	73,32	84,41	11,09
Чиста рентабельність реалізації продукції	4,03	4,23	18,26	14,23
Рентабельність активів	0,65	0,81	3,38	2,73
Рентабельність власного капіталу	0,71	0,88	3,67	2,96

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ФОП Сапожник М. В.

Таким чином, аналіз рентабельності ФОП Сапожник М. В. свідчить про покращення фінансових показників та підвищення ефективності використання ресурсів. Однак, для комплексної оцінки фінансового стану необхідно враховувати ймовірність банкрутства підприємця.

Таблиця 2.5 містить результати оцінки ймовірності банкрутства ФОП Сапожник М. В. за п'ятифакторною моделлю Е. Альтмана, яка дозволяє визначити рівень фінансової стійкості та потенційні ризики неплатоспроможності.

Результати оцінки ймовірності банкрутства ФОП Сапожник М. В. за п'ятифакторною моделлю Е. Альтмана свідчать про суттєве покращення фінансової стійкості підприємця у 2024 році. Значення інтегрального показника Z зросло з 10,44 у 2022 році до 35,60 у 2024 році, що свідчить про зниження ризику неплатоспроможності. Основними факторами позитивної динаміки

стали зростання прибутку до сплати відсотків і податків, збільшення реінвестованого прибутку та скорочення короткострокових зобов'язань. Загалом, підприємство демонструє низьку ймовірність банкрутства та зміцнення фінансової стабільності.

Таблиця 2.5

**Оцінка ймовірності банкрутства ФОП Сапожник М. В.
за п'ятифакторною моделлю Е. Альтмана, тис. грн**

Показники	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2024 р. +, - до 2022 рік
Прибуток до оподаткування	240,39	289,50	1 192,80	952,41
Вартість активів	26 825,10	28 495,60	28 986,40	2 161,30
Виручка від реалізації	4 768,47	5 298,30	5 321,60	553,13
Вартість власного капіталу	20 000,00	20 000,00	20 000,00	-
Реінвестований прибуток	1 532,00	2 165,00	3 689,00	2 157,00
Зобов'язання	1 195,11	1 327,90	342,90	-852,21
Грошові кошти та їх еквіваленти	2 392,29	1 351,80	2 514,10	121,81
K_1	0,01	0,01	0,04	0,03
K_2	0,18	0,19	0,18	0,01
K_3	16,73	15,06	58,33	41,59
K_4	0,06	0,08	0,13	0,07
K_5	0,09	0,05	0,09	0,00
$Z = 3,3 \times K_1 + 1,0 \times K_2 + 0,6 \times K_3 + 1,4 \times K_4 + 1,2 \times K_5$	10,44	9,42	35,60	25,16
Ймовірність банкрутства	Дуже низька	Дуже низька	Дуже низька	Зменш.

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ФОП Сапожник М. В.

Для комплексної оцінки фінансової стійкості підприємця доцільно використати дискримінантну модель Терещенка О.О., яка враховує специфіку вітчизняних підприємств. Нижче наведено результати розрахунків ймовірності банкрутства ФОП Сапожник М. В. за даною методикою.

За результатами розрахунків ймовірності банкрутства ФОП Сапожник М. В. за дискримінантною моделлю Терещенка О.О., показник Z у 2022 та 2023 роках становив 2,42 і 2,37 відповідно, що вказує на фінансову стійкість підприємства та відсутність загрози банкрутства. Проте в 2024 році значення Z різко зросло до 12,36, що свідчить про значне покращення фінансових показників підприємства, що також підтверджує стабільність і

низьку ймовірність банкрутства. Загалом, підприємство показує позитивні тенденції в усіх оцінках і має низький ризик фінансових труднощів.

Таблиця 2.6

Оцінка ймовірності ФОП Сапожник М. В. за дискримінантною моделлю Терещенка О. О., тис. грн

Показники	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2024 р. +, - до 2022 рік
Чистий прибуток	192,312	223,9	971,5	779,19
Зобов'язання підприємця	1195,11	1327,9	342,9	-852,21
Загальна вартість активів	26825,10	28 495,60	28 986,40	2 161,30
Дохід від реалізації	4768,47	5 298,30	5 321,60	553,13
Запаси	1414,62	1571,8	1490,8	76,18
K_1	0,16	0,17	2,83	2,67
K_2	22,45	21,46	84,53	62,09
K_3	0,01	0,01	0,03	0,03
K_4	0,04	0,04	0,18	0,14
K_5	0,30	0,30	0,28	-0,02
K_6	0,18	0,19	0,18	0,01
$Z = 1,5 \times K_1 + 0,08 \times K_2 + 10 \times K_3 + 5 \times K_4 + 0,3 \times K_5 + 0,1 \times K_6$	2,42	2,37	12,36	9,95
Ймовірність банкрутства	Низька	Низька	Низька	Зменш.

Джерело: розраховано за фінансовою звітністю ФОП Сапожник М. В.

Різні оцінки ймовірності банкрутства, отримані за п'ятифакторною моделлю Е. Альтмана та дискримінантною моделлю Терещенка О.О., показали однаковий загальний тренд, а саме низький рівень фінансових ризиків для ФОП Сапожник М. В. Обидві моделі вказують на значне покращення фінансового становища підприємства у 2024 році, що підтверджується зростанням значення інтегрального показника та зміцненням фінансової стійкості. Однак, різниця у показниках та методиках моделей виявляє деякі відмінності в акцентуванні на конкретних аспектах фінансової діяльності підприємства, зокрема на доходах, зобов'язаннях і капіталі.

Ці результати підкреслюють важливість комплексного підходу до оцінки фінансових ризиків підприємницької діяльності, оскільки кожна модель враховує різні фінансові аспекти, що дає змогу більш точно прогнозувати ймовірність банкрутства та зрозуміти потенційні загрози. Врахування різних

моделей дозволяє підприємцям, таким як ФОП Сапожник М. В., здійснювати більш обґрунтоване управління фінансовими ризиками та вчасно вживати заходів для зниження ймовірності неплатоспроможності.

Висновки до Розділу 2

1. Доведено що аналіз фінансової діяльності та фінансових ризиків ФОП Сапожник М. В. свідчить про стабільний розвиток підприємства за останні три роки. Протягом 2022–2024 років підприємство демонструє позитивні тенденції, зокрема в зростанні вартості активів, власного капіталу та прибутковості. Показники ліквідності та платоспроможності також покращились, що свідчить про здатність підприємця ефективно управляти фінансами та своєчасно виконувати зобов'язання. Особливо варто відзначити значне зростання чистого прибутку, що стало можливим завдяки зниженню собівартості продукції та підвищенню ефективності використання ресурсів.

2. Встановлено що, разом із позитивними результатами, існують певні фінансові ризики, пов'язані із збільшенням дебіторської заборгованості, що може вплинути на ліквідність підприємства у майбутньому. Оцінка ймовірності банкрутства за п'ятифакторною моделлю Е. Альтмана та дискримінантною моделлю Терещенка О. О. показала низький ризик неплатоспроможності, що вказує на значну фінансову стабільність ФОП Сапожник М. В. Таким чином, підприємство знаходиться на шляху стабільного розвитку, хоча для подальшої оптимізації необхідно звернути увагу на управління дебіторською заборгованістю та продовжувати моніторинг фінансових ризиків.

РОЗДІЛ 3

МОДЕЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

ДЛЯ ФОП САПОЖНИК М. В.

Моделювання фінансової незалежності є важливим етапом для підприємців, які прагнуть забезпечити стабільність і розвиток свого бізнесу. Для ФОП Сапожник М. В. цей процес включає в себе не лише визначення поточного стану фінансів, а й прогнози майбутніх результатів на основі ретельного аналізу та розрахунків. Сучасні підходи до фінансового планування вимагають інтеграції новітніх технологій та методів, здатних враховувати невизначеність і коливання зовнішніх умов. Одним з таких методів є метод Монте-Карло, який дозволяє здійснювати оцінку варіантів розвитку фінансової ситуації з урахуванням випадкових змінних, що особливо важливо для малого та середнього бізнесу.

Метод Монте-Карло є потужним інструментом для моделювання фінансових процесів, оскільки він дозволяє прогнозувати не лише найбільш ймовірний результат, але й оцінювати ризики та коливання, що можуть вплинути на фінансову незалежність підприємця. За допомогою цього методу можна отримати різноманітні сценарії розвитку бізнесу, що дозволяє більш точно визначити рівень ризиків і, відповідно, ухвалювати обґрунтовані рішення. Це особливо важливо для ФОП, таких як Сапожник М. В., які зіштовхуються з необхідністю приймати оперативні фінансові рішення на основі різних варіантів можливих майбутніх подій. Технології моніторингу ризиків, прогнозування витрат і доходів, а також оптимізації капітальних вкладень на основі результатів Монте-Карло дають змогу мінімізувати несприятливі наслідки фінансових коливань [27].

Для аналізу фінансової ситуації як Сапожник М. В., використано аналогічний підхід, і результати цього планування представлено в табл. 3.1. Оцінка результатів моделювання для цього підприємця дозволяє не лише порівняти ймовірні сценарії, а й побачити, як ефективно застосовувати метод

Монте-Карло для різних типів бізнесів. У цьому контексті, метод стає не лише інструментом для оцінки, а й ключовим елементом у стратегії фінансової незалежності підприємця [27].

Таблиця 3.1

Аналіз показників результату планування для ФОП Сапожник М. В.

Показники	А, тис.грн	З, тис.грн	ВК, тис.грн	ЧД, тис.грн	ЧП, тис.грн	Р, %
Середній показник	27 756,8	2643,9	25700,5	5043,7	553,5	25,2
Стандартне відхилення	15,0	6,2	9,8	432,6	82,1	6,1
Коефіцієнт варіації	0,098	0,099	0,097	0,102	0,128	0,242
Мінімум	26 827,9	2165,8	24 832,9	4915,6	423,6	15,0
Максимум	29 346, 86	2526,9	27309,6	5593,7	1136,6	35,0
Ймовірність h (рентабельність ≤ 0) = 0						

Джерело: розраховано за фінансовою звітністю ФОП Сапожник М. В.

Дані, отримані за допомогою імітаційної моделі для ФОП Сапожник М. В. можна представити таким чином, щоб показати можливий розвиток подій за різними сценаріями зміни активів, зобов'язань, власного капіталу та прибутковості (табл. 3.2.).

Таблиця 3.2.

**Ключові параметри моделювання фінансової незалежності
за методом Монте-Карло, тис. грн**

Показники	Сценарії		
	Песимістичний	Оптимістичний	Найбільш імовірний
Активи підприємства	26 827,9	29 346, 86	27 756,8
Зобов'язання ФОП	2165,8	2526,9	2643,9
Власний капітал	24 832,9	27309,6	25700,5
Дохід від реалізації продукції	4915,6	5593,7	5043,7
Прибуток після оподаткування	423,6	1136,6	553,5
Рентабельність авансованого капіталу, %	15,0	35,0	25,2
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,92	0,91	0,90

Джерело: розраховано за фінансовою звітністю ФОП Сапожник М. В.

Аналіз фінансової незалежності за методом Монте-Карло дозволив оцінити можливі варіанти розвитку фінансового стану підприємства за трьома сценаріями: песимістичним, оптимістичним та найбільш імовірним. Отримані

результати демонструють, що в усіх сценаріях підприємство зберігає фінансову стійкість, хоча рівень прибутковості та ефективності використання капіталу суттєво відрізняється.

Значення активів коливаються в межах від 26 827,9 тис. грн у песимістичному сценарії до 29 346,86 тис. грн в оптимістичному. Відповідно, чистий прибуток у найгіршому випадку становить 423,6 тис. грн, тоді як у найкращому – 1136,6 тис. грн, що вказує на значний потенціал зростання за сприятливих умов. Рівень рентабельності авансованого капіталу у песимістичному сценарії становить 15,0%, тоді як в оптимістичному – 35,0%, що свідчить про високу варіативність прибутковості залежно від ринкових умов та управлінських рішень. Коефіцієнт фінансової незалежності у всіх сценаріях залишається на високому рівні (0,90–0,92), що підтверджує здатність підприємства підтримувати стабільну фінансову структуру.

Таким чином, результати моделювання демонструють, що підприємство має достатній запас фінансової стійкості, а рівень його прибутковості значною мірою залежить від зовнішніх економічних факторів та ефективності управління ресурсами. Результати моделювання за методом Монте-Карло свідчать про високу фінансову стійкість підприємства, проте існує потенціал для підвищення рівня фінансової незалежності.

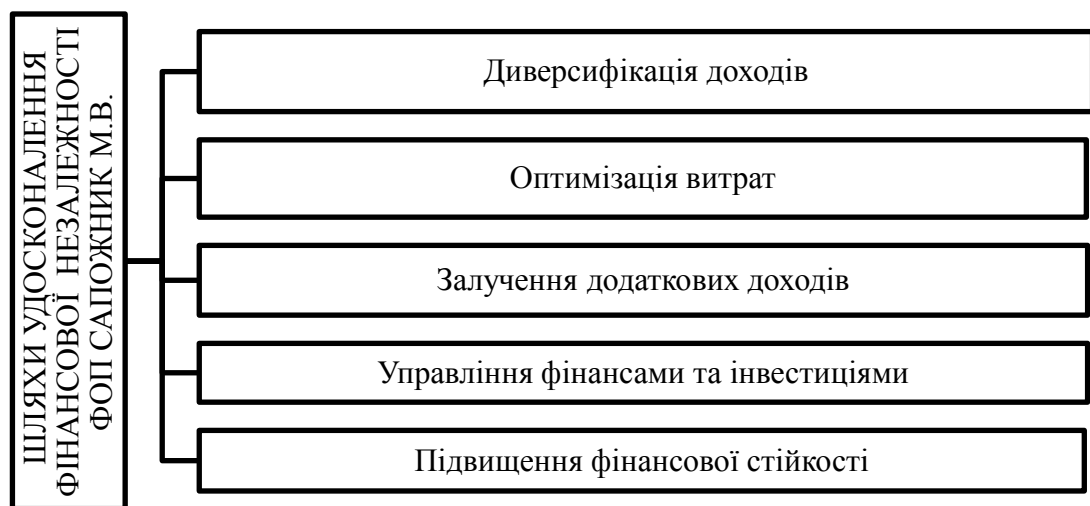
Одним із ключових напрямів удосконалення є оптимізація структури капіталу шляхом зменшення рівня зобов'язань. Це дозволить зміцнити фінансову незалежність та знизити ризики, пов'язані з зовнішніми запозиченнями. Для цього доцільно збільшувати частку власного капіталу за рахунок реінвестування прибутку та пошуку альтернативних джерел фінансування, таких як гранти або партнерські інвестиції [36].

Додатково необхідно підвищувати ефективність операційної діяльності, зокрема шляхом оптимізації витрат. Наприклад, зменшення собівартості продукції та контроль за операційними витратами можуть сприяти зростанню прибутковості. Це також забезпечить вищий рівень рентабельності авансованого капіталу навіть у менш сприятливих ринкових умовах [36].

Ще одним важливим напрямом є диверсифікація доходів. Оскільки моделювання показало значний розрив у рівні чистого прибутку за різними сценаріями, важливо розробити стратегії зменшення залежності від основних джерел доходу. Це може включати розширення асортименту продукції, освоєння нових ринків або впровадження додаткових послуг, що дозволить забезпечити стабільний фінансовий результат у довгостроковій перспективі.

Таким чином, удосконалення фінансової незалежності ФОП Сапожник М. В. можливе через раціональне управління капіталом, підвищення ефективності операційної діяльності та диверсифікацію доходів, що забезпечить стабільність фінансових результатів навіть за несприятливих умов.

Для забезпечення стійкого фінансового розвитку ФОП Сапожник М. В. необхідно впроваджувати комплекс заходів, спрямованих на підвищення фінансової незалежності. Основними напрямками удосконалення є диверсифікація доходів, оптимізація витрат, залучення додаткових фінансових ресурсів та ефективне управління інвестиціями. Узагальнені шляхи вдосконалення фінансової незалежності наведено в таб. 3.1.

**Рис. 3.1. Шляхи вдосконалення фінансової незалежності для
ФОП Сапожник М. В.**

Джерело: власні дослідження

Фінансова незалежність ФОП Сапожник М. В. залежить від ефективного

управління капіталом, оптимізації витрат та диверсифікації джерел доходу. Аналіз фінансових показників у розділі 2 виявив певні проблеми, серед яких нестабільність операційних доходів, коливання чистого прибутку та недостатньо ефективне використання активів.

На основі проведеного моделювання та аналізу запропоновано ключові напрями вдосконалення фінансової незалежності. Зокрема, диверсифікація доходів дозволить зменшити залежність підприємця від нестабільності ринку та забезпечити стійкість фінансових результатів. Крім того, залучення додаткових доходів та ефективне управління інвестиціями сприятимуть підвищенню фінансової стійкості підприємця. Формування стратегії управління капіталом та ресурсами дозволить забезпечити достатній рівень ліквідності, що необхідно для стабільного розвитку та уникнення фінансових ризиків.

Висновки до Розділу 3

1. Моделювання фінансової незалежності для ФОП Сапожник М. В. дозволило оцінити потенційні варіанти розвитку бізнесу за різних економічних умов та визначити ефективні стратегії управління фінансами. Метод Монте-Карло, застосований у дослідженні, показав, що підприємство зберігає фінансову стійкість навіть за песимістичного сценарію, проте рівень прибутковості значною мірою залежить від зовнішніх економічних факторів і прийнятих управлінських рішень.

2. Результати дослідження підтвердили, що для підвищення фінансової незалежності ФОП Сапожник М. В. необхідно зосередитися на таких напрямках, як диверсифікація джерел доходу, залучення додаткових інвестицій, підвищення ефективності операційної діяльності та управління ризиками. Використання сучасних методів прогнозування та стратегічного планування сприятиме стабільному розвитку підприємства та мінімізації фінансових загроз.

ВИСНОВКИ

1. Обґрунтовано фінансові ризики у підприємницькій діяльності мають ключову роль у забезпеченні стабільності та розвитку бізнесу. Фінансові ризики є невід'ємною складовою управлінських процесів, і їхнє ефективне регулювання дозволяє мінімізувати негативні наслідки зовнішніх та внутрішніх загроз. Аналіз теоретичних аспектів показав, що підприємства мають застосовувати комплексні методи управління ризиками, враховуючи кредитні, валютні, операційні та інші види ризиків, що впливають на фінансову стійкість.

2. Встановлено на практичному прикладі аналізу діяльності ФОП Сапожник М. В. що підприємство демонструє позитивну динаміку розвитку, зокрема зростання активів, власного капіталу та прибутковості. Покращення показників ліквідності та платоспроможності свідчить про ефективне управління фінансовими ресурсами, що є важливим фактором зменшення фінансових ризиків. Водночас оцінка ймовірності банкрутства за різними моделями підтвердила низький рівень загрози неплатоспроможності, що є позитивним сигналом для подальшої діяльності.

3. Доведено, що незважаючи на позитивні тенденції, підприємство стикається з певними фінансовими ризиками, зокрема зростанням дебіторської заборгованості, що може вплинути на ліквідність у майбутньому. Для зниження цих ризиків рекомендується посилити контроль за оборотним капіталом, розробити ефективні механізми стягнення дебіторської заборгованості та диверсифікувати фінансові потоки.

4. Оцінено вплив різних економічних сценаріїв на діяльність підприємства, на основі методу Монте-Карло. Результати показали, що навіть за несприятливих умов бізнес може зберігати стійкість, проте для підвищення рівня рентабельності необхідно оптимізувати витрати та покращити структуру капіталу. Це підкреслює важливість стратегічного планування та використання аналітичних інструментів для управління фінансовими ризиками.

5. Виявлено, що підвищення фінансової незалежності підприємства

можливе через залучення додаткових інвестицій, розширення ринків збуту та підвищення операційної ефективності. Запровадження сучасних методів управління ризиками та прогнозування дозволить мінімізувати вплив нестабільності зовнішнього середовища та забезпечити довгострокову стабільність бізнесу.

6. Обґрунтовано, що фінансові ризики є невід'ємною частиною підприємницької діяльності, і їхнє ефективне управління сприяє покращенню фінансових показників, забезпеченню стійкого розвитку та зміцненню конкурентних позицій компанії. Впровадження комплексного підходу до аналізу та управління ризиками є необхідною умовою для досягнення фінансової стабільності та стійкого зростання підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Башинська І.О., Валянська А.О., Гомонюк Г.І. Управління ризиками як напрям забезпечення конкурентоспроможності підприємств. *Молодий вчений*. 2019. №. С. 413-416.
2. Бездітко О. Є. Управління фінансовими ризиками підприємства. *Таврійський науковий вісник: Економіка*. 2020. № 3. С. 43-49.
3. Белова І., Гомотюк А., Ярощук О. Цифрова трансформація управлінських та бізнес-процесів в Україні під час воєнного стану. *Економічний аналіз*. 2024. Том 34. № 1. С. 42-52
4. Белова І., Ярощук О., Гомотюк А. Розвиток процесів цифровізації в Європейському Союзі: перспективний досвід для України. *Економічний аналіз*. 2023. Том 33. № 1. С. 180-191.
5. Борисова Т. Теоретичні аспекти управління ризиком на підприємстві. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 7. С. 116-121.
6. Бортник С. М. Особливості виявлення та управління ризиками в контексті забезпечення фінансової безпеки держави. *Економічна безпека держави в контексті національних інтересів: зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф.* Харків: ХНУВС, 2021. С. 23-25.
7. Бруханський Р., Спільник І. Бізнес-аналітика vs. бізнес-аналіз: сучасний дискурс, модель професійної компетенції ініціатора позитивних змін. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2022. Випуск 1-2. С. 7-21
8. Бутенко В., Байдацький М. Теоретичні основи формування системи управління ризиками на підприємстві. *Економіка та суспільство*. 2023. № 50. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-35>
9. Галіч М., Михайлов А. Теоретичні засади ризику та ризикменеджменту. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2015. № 12. С. 61, 71.

10. Гріщенко І.В., Гринчук Т.П. Основні аспекти фінансового планування в системі фінансової безпеки підприємства. *Економіка та суспільство*. Вип. № 22/2020. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-14>.
11. Гросул В. А., Усова М. О. Ризик: сутність, причини виникнення та основні види. *Економічний простір*. 2021. С. 58–64.
12. Доценко І. О. Стратегія управління фінансовими ризиками підприємства в процесі формування його фінансової безпеки. *Modern Economics*. 2020. № 20. С. 73-78.
13. Доценко І. О. Стратегія управління фінансовими ризиками підприємства в процесі формування його фінансової безпеки. *Modern Economics*. 2020. № 20(2020). С. 73-78. URL: [https://doi.org/10.31521/modecon.V20\(2020\)-12](https://doi.org/10.31521/modecon.V20(2020)-12).
14. Доценко І. О. Стратегія управління фінансовими ризиками підприємства в процесі формування його фінансової безпеки. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*. 2020 №20 , С.73-78
15. Жаворонок А., Марич А. Управління фінансовими ризиками як складова фінансової безпеки підприємств. *Економіка та управління підприємствами*. 2020. N 49. С.167–173.
16. Желіховська М. В. Моделювання підприємницької стратегії управління фінансовою безпекою в умовах діджиталізації та міграційних ризиків. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2022. № 5. С. 74-82.
17. Жихор О. Б., Штехан М. О. Сутність поняття "фінансовий ризик" та його класифікація. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2013. Вип. 23.10. С. 145,
18. Костенко, Ю. О., Короленко, О. Б., Гузь, М. М. (2022). Аналіз фінансової стійкості в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. Випуск № 43. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1758> (дата звернення: 26.03.2025).

19. Кустріч Л. О. Управління фінансовими ризиками підприємницької діяльності в умовах кризи. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: Економічні науки*. 2022. № 5. С. 63-70.
20. Лошенюк О. В., Мурована Т. О. Ризики ведення бізнесу в умовах воєнного стану та шляхи їх подолання. *Ефективна економіка*. 2023. № 2. URL: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.2.44>.
21. Малій О. Г., Білько Т. О. Методи оцінювання фінансового стану позичальників в управлінні кредитним ризиком банку. *Соціально-гуманітарний вісник*. 2023. Вип. 44. С. 7-9.
22. Мартинюк Г. П. Лось Л. П. Фінансові ризики підприємницької діяльності. *Ефективна економіка*. 2025. № 5. URL://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/6548/6641
23. Моташко Т. П., Мартинюк В. М. Теоретико-методичні основи фінансового ризик-менеджменту стратегічного підприємства. *Науковий вісник Льотної академії. Серія : Економіка, менеджменту та право*. 2022. Вип. 6. С. 52-63.
24. Небрат, В., Корніяка, О. Особливості механізмів капіталоутворення та інвестування в Україні як чинник фінансових ризиків в умовах війни та післявоєнного періоду. *Grail of science*, 2022. № 16. С. 31–34.
25. Нечипоренко А. В. Особливості управління фінансовими ризиками підприємства в умовах трансформаційних змін. *Економічний вісник університету*. 2023. Вип. 56. С. 200-206.
26. Овдіюк О. М. Теорія та методологія управління ризиком в підприємницькій діяльності. *Ефективна економіка*. 2024. № 4. С. 1-15. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/3539>
27. Парфенцева Н. О., Голубова Г. В. Моделювання фінансових ризиків на основі статистичних методів оцінювання. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту*. 2022. № 1-2. С. 14-20.

28. Пильнова В. П. Фінансова безпека суб'єктів підприємництва: вплив ризиків на фінансову стійкість. *Ефективна економіка*. 2020. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_1_45 (дата звернення 31.03.2025)
29. Погончук А., Тюріна Н. Теоретичні засади управління ризиками в діяльності підприємства за умов невизначеності. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»*. 2023. № 30. С. 89-95.
30. Пожар Є. П. Аналіз фінансових ризиків та методи їх нейтралізації на підприємстві. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 43. С. 387-391.
31. Резнік Н. П., Слободяник А. М., Самофалова М. О., Саковська О. М. Ризик-менеджмент в АПК монографія. Київ: НУБіП, 2020. 291 с.
32. Савків У. С., Сидор Г.В., Тимків А. О. Управління ризиками зовнішньоекономічної діяльності в умовах війни. *Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу (Серія: Економіка та управління в нафтогазовій промисловості)*, 2022. 2(26). С. 79 – 87.
33. Середа О.О. Управління ризиками втрати вартості суб'єктів господарювання у формуванні та реалізації фінансової стратегії. *Причорноморські економічні студії*. 2021. Випуск 72-2 С. 117-123.
34. Старенька О. Оцінка ризиків як компонент системи внутрішнього контролю підприємства. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету: зб. наук. праць*. 2019. № 10 С. 127-145.
35. Томашук І.В, Томашук І.О. Управління фінансовими ризиками підприємства як складова забезпечення сталого функціонування суб'єкта економіки. *Економіка та суспільство*. № 39. 2022. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1400>
36. Федулова І. В., П'ятницька Г. Т. Сигніфікація ризик-менеджменту, антикризового управління та комплаєнсу в управлінні фінансовою безпекою підприємства. *Економіка та держава*. 2020. № 8. С. 26-34.
37. Хромушина Л. Методологія та стандартизація управління ризиками в процесі менеджменту підприємств. *Збірник наукових праць ДУІТ*. 2021. С.99–

38. Черняк О. Л., Чакалов Р. К., Зачосова Н. В. Засади використання ризик-менеджменту у системі управління фінансово-економічною безпекою в умовах економіки воєнного часу. *Підприємництво та інновації*. 2023. Вип. 27. С. 73-78.
39. Шинкарьов Ю. В. Методичний інструментарій управління фінансовими ризиками в процесі цифрової трансформації бізнесу. *Стратегія економічного розвитку України*. 2023. Вип. 52. С. 136-144.
40. Шишкіна О. Концептуальні основи створення структурної моделі управління фінансовими ризиками промислового підприємства. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2021. № 1. С. 127-133.
41. Шкиря, А. С. Напрями поліпшення фінансового стану підприємства в умовах ринкової економіки. *Modern problem science*, 2022. №10 С. 89-91.